

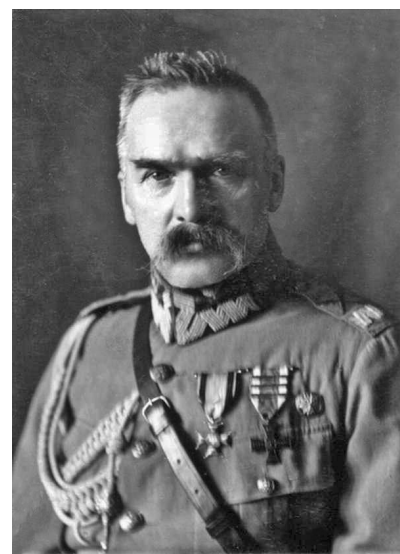
Друга Річ Посполита

Перша світова війна 1914-1918 років принесла не лише жахливі людські та матеріальні втрати, але й подарувала шанс і надію на виживання волелюбним державам, які входили до складу тогочасних Німецької, Австро-Угорської та Російської імперій. Однією з яскравих представниць таких держав була Польща...

У роки Першої світової війни територія Польщі входила до складу Австро-Угорської, Російської та Німецької імперій. У серцях багатьох поляків жевріла проста надія – з усіх жахів війни здобути свободу. Найяскравішим представником патріотів, які рухали країну назустріч зупинці «Незалежність», є Юзеф Пілсудський. Хоч і був доволі неоднозначною особистістю.

Пілсудський не гадав, хто переможе у війні. Він був переконаний, що всі ослабнуть, а Польща зможе цим скористатися. Навіть порівнював війну зі скачками, де великі держави, неначе коні, мчать уперед, а поляки, мов мухи, сидять у одного з них на вусі. Останнього моменту муха летить від знесиленого скакуна і досягає фінішу першою.

Десь так подібно до цього опису відбувалися події. У 1914 році Юзеф Пілсудський створив польські добровольчі військові формування, які воювали на боці Австро-Угорщини, однак коли у війні намітився перелом, він зі своїми легіонами відмовився присягати Німеччині. За це його посадили до в'язниці фортеці Магдебург. +100600 балів німцям до карми, бо цією дією вони зробили Юзефа національним героєм-мучеником.

Юзеф Пілсудський

Після чергової невдачі німецьких військ на Західному Фронті восени 1918 року генерал Еріх Людендорф погодився на мирний план президента США Вудро Вілсона. Серед 14 пунктів цього плану гордо красувався факт незалежності польської держави. Хоча це відбудеться трішки пізніше.

Уже 3 листопада 1918 року Австро-Угорщина підписала перемир'я з Антантою,

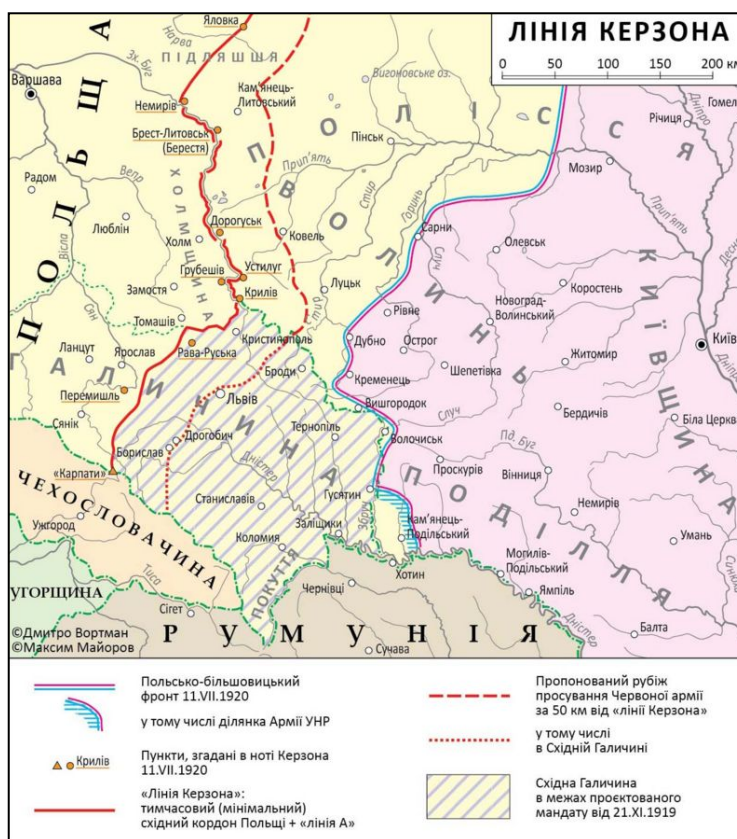
фактично капітулювавши. Того ж дня Регентська рада проголосила незалежність Польщі.

На попелищі Великої війни та руїнах трьох європейських імперій, мов Фенікс, відродилася незалежна Польща.

Юзеф Пілсудський тріумфально прибуває до Варшави, де його 14 листопада 1918 року проголошують Тимчасовим Начальником держави. Та ми з вами знаємо, що немає нічого постійнішого, ніж тимчасове.

На час проголошення незалежності визначених кордонів у Польщі немає. 123 роки вона перебувала у політичному летаргічному сні. У народі навіть побутували анекдоти про безмежність Польщі.

Процес визначення кордонів Польщі тривав доволі довго. Довелося добре поміркувати, аби нарешті вкластися у межі Європи. Тож 8 грудня 1919 року на Паризькій мирній конференції було визначено східний кордон Польщі за так званою «лінією Керзона» — лінією розділу, запропонованій міністром закордонних справ Великої Британії Джорджем Керзоном.

Настала золота ера Пілсудського як лідера відродження минулої слави Польщі.

У супергеройському кіно Юзеф міг із легкістю стати прототипом суперзлодія, який марить ідеєю захоплення світу. Його територіальним апетитам не заздрив хіба Гітлер. У Пілсудського визрівала схема відновлення кордонів колишньої Речі Посполитої до поділу 1772 року.

Мета Ю. Пілсудського

«Велика Польща» у кордонах до 1772 року.

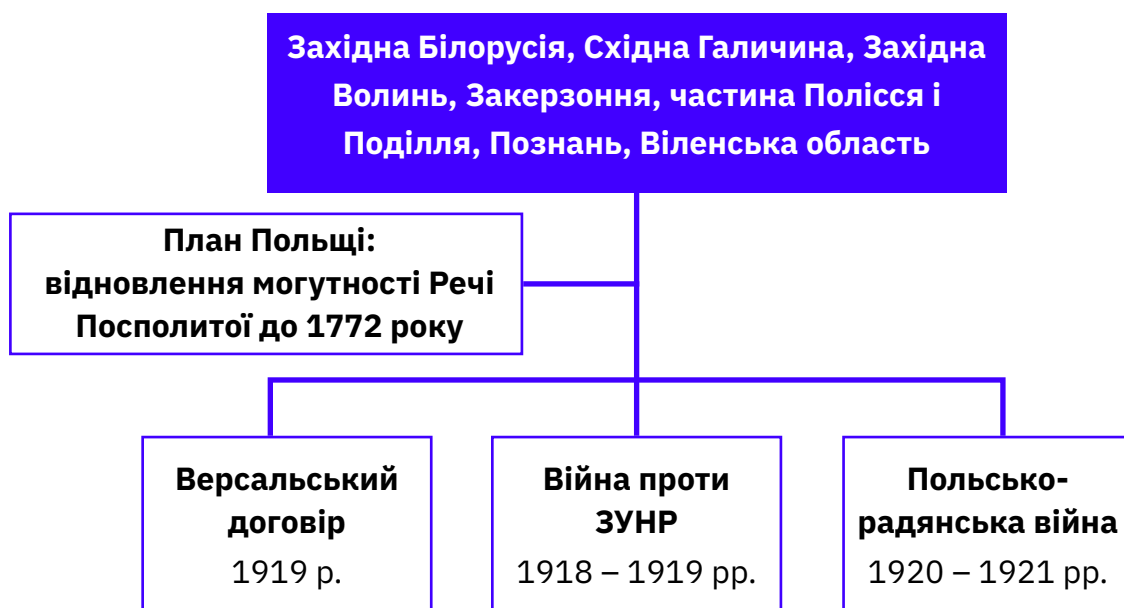
Що він для цього як головнокомандувач зробив, спитаєте ви? А як вам дві війни – із Західноукраїнською Народною Республікою та радянською Росією? За результатами цих воєнних кампаній була продемонстрована міцність щелепи Польщі та її здатність тримати удар. Після складної боротьби із ЗУНР 1918-1919 років, армії Пілсудського через рік довелося знатно повоювати з більшовиками.

Пілсудський як справжній менеджер держави заручився підтримкою, як ви думаєте, кого? Ніхто і не очікував. Симона Петлюри! І польські та українські війська вигнали червоних з Києва.

Проте потужний контрнаступ останніх змусив відступити війська Пілсудського та Петлюри до Варшави і в запеклій битві творити диво на Віслі.

Радянська Росія підписала ганебний Ризький мирний договір. Польща міцно закріпилася у Східній Галичині. А Юзеф Пілсудський приймає оплески на свою адресу від усієї Польщі.

Окрім війн, Пілсудський добре підучив колядки і зумів за умовами Версальського договору обжитися новими територіями. Тепер у руках Польщі впевнено стиснуті значна частина білоруських та українських земель.

По завершенні війни в Польщі було прийнято нову конституцію, за якою держава була проголошена парламентською республікою.

Після перших демократичних виборів Президента Польщі Пілсудський на чотири роки відходить від політики, вирішивши не балотуватися.

11 грудня 1922 року Президентом Польщі обрали Габріеля Нарutowича. Щоправда, його було вбито через 5 днів після обрання. Наступним президентом став Станіслав Войцеховський.

Вбивством Нарutowича проблеми у Польщі не завершилися. За 8 років незалежності Польщі змінилося 13 урядів. Національні меншини бунтували проти полонізації. Економіку штормило. Це надавало можливість Пілсудському нещадно критикувати владу.

Габріель Нарutowич

Станіслав Войцеховський

На тлі політичного безладу народ починає вимагати жорсткої руки. І вона знайшлася.

За кілька років до Першої світової війни відомий літератор Стефан Жеромський зустрівся з Пілсудським і той під час розмови напроорочив: «Я загадав, якщо пасьянс розкладеться вдало, я стану диктатором Польщі». Мабуть, Юзеф був везунчиком і вдало розклав карти...

У травні 1926 року за підтримки 12-тисячного війська Юзеф Пілсудський здійснив державний переворот.

**Ю. Пілсудський на мосту через Віслу,
зустріч з Президентом Войцеховським,
12 травня 1926 р.**

Травневий переворот був схожим на лавину помилок. Колишній начальник держави сподівався на швидкий та безкровний переворот. Але розрахунки Пілсудського не справдилися. Він очікував, що тогочасний Президент Войцеховський відмовиться від влади, побачивши підтримку армії колишнього очільника держави. Але почув відмову.

Столиця Другої Речі Посполитої перетворилася на поле битви. За три дні полягло чимало бійців.

Цей військовий переворот ознаменував собою початок періоду радикальних державних реформ, що відбувалися на тлі безперервних конфліктів. Юзеф Пілсудський встановив воєнну диктатуру та запровадив політику «моральної санації», тобто оздоровлення держави, що включала боротьбу з корупцією, комуністичною ідеологією, відновлення моральних цінностей суспільства авторитарними методами. Він розпочав будівництво централізованої націоналістичної держави.

Польща ставала зменшеною копією Радянського Союзу того ж періоду з політичними репресіями, обмеженнями та заборонами. Недарма Йосип Сталін дуже боявся Юзефа Пілсудського...

Культ особи Пілсудського набрав поширення. Поляки прославляли його, як справжнього національного героя. Складали пісні та вірші про нього. “Дідуса”, як

його с любов'ю називали поляки, навіть номінували на Нобелівську премію...

Режим санації не вирішив проблем із національними меншинами. Зокрема, загострилися відносини з українцями Східної Галичини.

Територія Східної Галичини була офіційно передана Радою послів Антанти 14 травня 1923 року до складу Польщі за умови вирішення українського питання, а саме надання українцям автономії.

Польська влада знехтувала цими зобов'язаннями. Натомість активно проводила політику колонізації, асиміляції і загального тиску українського населення краю. Навіть сама назва "Галичина" була офіційно замінена на "Східна "Малопольща".

Це підбурило представників ОУН у Східній Галичині до масових підпалів маєтків, псування залізниці, перерізання телефонних і телеграфних дротів. У відповідь поліція Польщі почала каральні акції проти українства, відомі як «пацифікація», тобто «умиротворення». Найбільшого розмаху антиукраїнські акції, які супроводжувалися погромами, арештами та навіть вбивствами українців, набули з 21 вересня до 16 жовтня 1930 року.

Пацифікація — це урядова політика, спрямована на утихомирення, замирення національних меншин.

Основні тези сьогоденішнього уроку:

- Польща відновила державну незалежність на руїнах Австро-Угорської, Російської та Німецької імперії після поразки останньої у Першій світовій війні.
- Еволюція Польщі — це шлях від напівдемократичного парламентського до авторитарного режиму Пілсудського.
- Конфлікти з національними меншинами.

Перед смертю Юзеф Пілсудський констатував: «Польща, яку ми створили, затиснута між Німеччиною і Росією, може існувати винятково за сприятливих історичних умов».

Уже через 4 роки після його смерті історичні обставини повернуться проти його дітища... І світова історія знову буде розділена на «до» і «після».

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

Лінк на перегляд документального кіно про Юзефа Пілсудського — <https://bit.ly/3nzK5I1>

Архівні відео:

Pilsudski Reviews Polish Cavalry — <https://bit.ly/35By8vf>

(аудіо, єдиний запис голосу) *Józef Piłsudski's voice (EN-PL Subtitles)* — <https://bit.ly/3kC4IBp>

Поховальна процесія Юзефа Пілсудського — <https://bit.ly/35Gnfsd>

Пісня Легіонів — *My Pierwsza Brygada — Polskie Pieśni Patriotyczne — Pieśń Legionów, Piłsudski* — <https://bit.ly/36GFINV>

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМООПРАЦЮВАННЯ

1. Дайте відповідь на запитання: “Як розвивалася Польщі після завершення Першої світової війни”, скориставшись планом:

- Що змінилося?
- Як змінилося?
- Які наслідки це мало?

Зверніть увагу, що третє запитання передбачає ваші міркування.

2. Опрацюйте тезу: “Юзефа Пілсудського вважають національним героєм Польщі і засновником незалежної країни”. Доберіть аргументи до цього твердження. Оформіть у вигляді тези — аргумент. Аргумент буде звучати переконливо, якщо ви спиратиметесь на конкретний історичний факт.

3. Проведіть паралель між змінами форм і методів управління країною і відносинами уряду Польщі з національними меншинами. Чи впливало одне на інше? Чому?